

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ”
(для бакалаврів, спеціалістів)**

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено доцентом кафедри *В. В. Утвенком* та старшим викладачем кафедри організації самоврядування *УАІСНіС Д. В. Мельниченко*

Затверджено на засіданні кафедри організації самоврядування (протокол № 4 від 28.03. 08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Утвенко В. В., Мельниченко Д. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Система соціального забезпечення та соціальної підтримки” (для бакалаврів, спеціалістів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 46 с.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Система соціального забезпечення та соціальної підтримки” містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст самостійної роботи з дисципліни, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є важливою складовою навчального процесу, яка сприяє активізації засвоєння студентом знань та їх реалізації, а також формує вміння навчатися. Самостійна робота є основним засобом опанування навчального процесу студентами у вільний від занять час.

Метою самостійної роботи є сприяння глибокому засвоєнню студентами знань, необхідних для ефективної підготовки фахівців з менеджменту регіонального та державного управління та менеджменту організації місцевого самоврядування. Крім того, методичні матеріали передбачають опанування в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завданням самостійної роботи з дисципліни “Система соціального забезпечення та соціальної підтримки” є:

- сприяти засвоєнню фундаментальних знань щодо відносин соціального забезпечення, формуванню вмінь і навичок застосування набутих знань на практиці;
- підвищити методологічну культуру, сприяти інтенсифікації творчих зусиль студентства, розвитку їх пізнавальної діяльності, актуалізації знань;
- формувати у студента науковий світогляд, креативність (спроможність творчо реалізувати своє фахове та культурницьке покликання), правосвідомість, моральні та інші якості фахівця.

У результаті вивчення та самостійного опанування навчальної дисципліни “Система соціального забезпечення та соціальної підтримки” студенти повинні *знати*:

- коло суспільних відносин, що становлять предмет соціального забезпечення та соціальної підтримки;
- чинне законодавство про соціальне забезпечення та соціальну підтримку населення;
- концептуальні засади системи соціального забезпечення та соціальної підтримки;
- основні можливі і безпосередні, і потенційні проблеми та питання системи соціального забезпечення і соціальної підтримки;
- головні механізми реалізації соціального забезпечення та соціальної підтримки в Україні;

- основні функції та пріоритети державної соціальної політики, передусім у сфері соціального забезпечення та соціальної підтримки.

уміти:

- орієнтуватися в системі джерел соціального законодавства України та міжнародно-правового регулювання соціального забезпечення та соціальної підтримки;
- аналізувати, узагальнювати та правильно застосовувати норми права соціального забезпечення та соціальної підтримки України у практичній діяльності, роз'яснювати їх зміст;
- застосовувати на практиці норми правових актів із соціального забезпечення та соціальної підтримки;
- формувати власні погляди на події, процеси та явища у системі соціального забезпечення та соціальної підтримки.

Самостійна робота студентів з дисципліни “Система соціального забезпечення та соціальної підтримки” становить приблизно 33 % часу, необхідного для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти та науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень. Зміст самостійної роботи студента визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача.

У пропонованих методичних рекомендаціях розглядаються форми самостійної роботи студентів, порядок її забезпечення та контролю. Подаються основні питання з курсу дисципліни, питання для самоконтролю, теми рефератів, а також тестові завдання.

Отже, методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи спрямовані на те, щоб дати студентам знання теоретичних засад особливостей організації соціального захисту населення України, а також застосування ними здобутих знань, вмінь і навичок на практиці.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА СОЦІАЛЬНОЇ
ПІДТРИМКИ”

№ пор.	Назва змістового модуля та теми	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські (практичні) заняття	Само-стійна робота студентів
1	2	3	4	5
	Змістовий модуль I. Основні поняття соціального забезпечення та соціальної підтримки			
1	Соціальне забезпечення пріоритетний напрям соціальної політики держави	4		3
2	Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціального забезпечення	4		3
3	Нормативно-правові акти у сфері соціального забезпечення та соціальної підтримки	4		3
4	Правовідносини із соціального забезпечення	3	2	3
5	Трудовий (страховий) стаж і вислуга років	3	2	2
6	Соціальні ризики як підстава виникнення у особи права на соціальне забезпечення	3	2	2
7	Система державних органів та їх функції зі здійснення соціального забезпечення	3	2	2

1	2	3	4	5
	Змістовий модуль II. Пенсійне забезпечення			
8	Пенсійне забезпечення в Україні	3	2	3
9	Пенсійне забезпечення у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування	3	2	2
10	Недержавне пенсійне забезпечення	3	2	3
	Змістовий модуль III. Державна соціальна підтримка			
11	Система страхових допомог за законодавством України	3	2	2
12	Державні допомоги	3	2	2
13	Соціальні пільги як вид соціального забезпечення	3	2	2
14	Соціальне обслуговування	3	2	2
15	Соціальний захист окремих категорій непрацевдатних громадян	3	3	2
	Разом годин: 108	48	24	36

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“СИСТЕМА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ”

Змістовий модуль I. Основні поняття соціального забезпечення та соціальної підтримки

Тема 1. Соціальне забезпечення – пріоритетний напрям соціальної політики держави

1. Поняття соціального забезпечення, соціального захисту, соціальної політики держави.
2. Основні напрями діяльності держави у сфері соціального забезпечення.
3. Функції соціально-забезпечувальної політики держави.

4. Історія виникнення та розвитку соціального забезпечення.

Питання для самоконтролю

1. Що таке соціальне забезпечення?
2. Що таке соціальний захист?
3. Як ви розумієте поняття “соціальна політика держави”?
4. Проаналізуйте основні напрями діяльності держави у сфері соціального забезпечення.
5. Які ви знаєте функції соціального забезпечення?

Теми рефератів

1. Етапи формування та розвитку державної системи соціального забезпечення України.
2. Концепція реформи соціального забезпечення в Україні.
3. Соціальна забезпечення — пріоритетний напрям соціальної політики держави.
4. Еволюція системи соціального забезпечення та соціальної підтримки в Україні.

Тестові завдання

1. Соціальне забезпечення — це:

- а) форма розподілу, що гарантує громадянам нормальний рівень життєвого та культурного стандарту понад винагороду за працю з настанням старості, втрати працездатності чи годувальника;
- б) система матеріального забезпечення і обслуговування громадян за віком, через хворобу, інвалідність, безробіття, на випадок втрати годувальника, виховання дітей та в інших випадках, передбачених законодавством;
- в) спосіб розподілу частки валового внутрішнього продукту шляхом надання громадянам матеріальних благ з метою вирівнювання їх особистих доходів у разі настання соціальних ризиків за рахунок коштів цільових фінансових джерел в обсязі та на умовах, встановлених державою для підтримання їх повноцінного соціального статусу;
- г) організаційно-правова діяльність держави щодо матеріального забезпечення, соціального утримання, обслуговування, надання медичної допомоги за рахунок спеціально створених фінансових джерел осіб, які зазнали соціального ризику, внаслідок чого втратили здоров'я та (або) засоби до існування і не можуть матеріально забезпечити себе та своїх утриманців;
- д) система суспільних відносин, що існують для створення достатніх умов життя і діяльності осіб, які з незалежних від них обста-

- вин втратили засоби до існування, завдяки мережі соціального страхування, бюджету та іншого фінансування;
- е) правильні відповіді “а” і “д”;
 - е) усі відповіді правильні;
 - ж) правильних відповідей немає.

II. Соціальний захист становить:

- а) зміст соціальної функції держави і є системою економічних, юридичних, організаційних заходів щодо забезпечення основних соціальних прав людини і громадянина в державі;
- б) власне соціально-захисну діяльність держави щодо убезпечення населення від негативних наслідків соціальних ризиків;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

III. Політична функція соціального забезпечення полягає:

- а) в компенсації заробітку, втраченого у зв'язку з віком, непрацездатністю, втратою годувальника; частковій компенсації особі додаткових видатків у разі настання визначених законом життєвих обставин; наданні мінімальної грошової допомоги чи соціальних послуг малозабезпеченим громадянам;
- б) у сприянні підтриманню соціальної стабільності в суспільстві, для якого характерний значний розрив у рівні життя різних груп населення;
- в) у стимулюванні відновлення народонаселення, необхідного для нормального розвитку держави;
- г) у відновленні громадянського статусу інвалідів та інших соціально незахищених громадян;
- д) правильні відповіді “б” і “г”;
- е) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

IV. Законодавство із соціального забезпечення вперше було прийняте в:

- а) Англії;
- б) Франції;
- в) Німеччині;
- г) Росії;
- д) США;
- е) Швейцарії.

Література [2–6; 8–10; 12–15; 19; 22; 28; 31; 34–36; 38; 41; 44–48; 51; 58]

Тема 2. Державні соціальні стандарти та соціальні гарантії в системі соціального забезпечення

1. Поняття, мета встановлення та принципи формування державних соціальних стандартів, державних соціальних гарантії, соціальних норм та нормативів.
2. Основні державні соціальні гарантії, порядок їх визначення та затвердження. Інші державні соціальні гарантії.
3. Система та класифікація соціальних нормативів.
4. Прожитковий мінімум як базовий державний соціальний стандарт: поняття, значення у сфері соціального забезпечення.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття “державні соціальні стандарти”.
2. Які блага передбачає достатній життєвий рівень?
3. Який нормативно-правовий акт регулює питання державних соціальних стандартів та державних соціальних гарантії?
4. Що таке державні соціальні гарантії?
5. Які ви знаєте основні державні соціальні гарантії?
6. Що ви розумієте під соціальними нормами і нормативами?
7. З якою метою встановлюють державні соціальні стандарти і нормативи?
8. За якими принципами формуються державні соціальні стандарти і нормативи?
9. У якому порядку формуються, встановлюються та затверджуються державні соціальні стандарти і нормативи?
10. Дайте визначення поняття “прожитковий мінімум”.
11. У чому полягає нормативний метод обчислення прожиткового мінімуму в Україні?

Теми рефератів

1. Проблеми фінансового забезпечення державних соціальних гарантії на рівні державних соціальних стандартів.
2. Порядок формування, встановлення та затвердження державних соціальних стандартів і нормативів.
3. Значення рівня забезпечення прожиткового мінімуму для здійснення соціального забезпечення громадян в Україні.
4. Нормативний метод обчислення прожиткового мінімуму в Україні.

Тестові завдання

1. Державні соціальні стандарти – це:

- а) встановлені на кожний визначений період мінімальні розміри матеріальних та інших благ, які гарантують соціально-при-

йнятний рівень їх споживання та призначені для встановлення обов'язкового мінімуму витрат (бюджетних, коштів підприємств) на такі цілі;

- б) встановлені законами, іншими нормативно-правовими актами соціальні норми і нормативи або їх комплекс, на базі яких визначаються рівні основних державних соціальних гарантій;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

II. Державні соціальні гарантії – це:

- а) показники необхідного споживання продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг та забезпечення освітніми, медичними, житлово-комунальними, соціально-культурними послугами;
- б) встановлені законами мінімальні розміри оплати праці, доходів громадян, пенсійного забезпечення, соціальної допомоги, розміри інших видів соціальних виплат, встановлені законами та іншими нормативно-правовими актами, які забезпечують рівень життя не нижчий від прожиткового мінімуму;
- в) обидві відповіді правильні;
- г) правильних відповідей немає.

III. Державні соціальні стандарти і нормативи встановлюють з метою:

- а) визначення пріоритетів державної соціальної політики щодо забезпечення потреб людини в матеріальних благах і послугах та фінансових ресурсів для їх реалізації;
- б) визначення та обґрунтування розмірів видатків Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та місцевих бюджетів, соціальних фондів на соціальний захист і забезпечення населення та утримання соціальної сфери;
- в) визначення механізму реалізації соціальних прав та державних соціальних гарантій громадян, визначених Конституцією України;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) всі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

IV. Прожитковий мінімум – це:

- а) закріплена законодавством та визнана суспільством соціально значущою обставина об'єктивного характеру, з настанням якої громадяни (члени їхніх сімей) можуть втратити тимчасово або назавжди засоби до існування чи потребують додаткового матеріального забезпечення, та не можуть самостійно їх уникнути;

- б) грошова одноразова або періодична соціальна виплата, що не залежить від попередньої трудової діяльності й надається у випадках та на умовах, передбачених чинним законодавством, з метою підтримки малозабезпечених осіб, а також компенсації додаткових витрат, які були понесені ними у разі настання соціального ризику за рахунок коштів Державного чи місцевих бюджетів;
- в) вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження її здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особи;
- г) усі відповіді правильні;
- д) правильних відповідей немає.

Література [2–6; 8–10; 12–14; 27; 37]

Тема 3. Нормативно-правові акти у сфері соціального забезпечення та соціальної підтримки

1. Види нормативно-правових актів у сфері соціального забезпечення та соціальної підтримки.
2. Закони у сфері соціального забезпечення та соціальної підтримки.
3. Підзаконні нормативно-правові акти у сфері соціального забезпечення та соціальної підтримки.
4. Нормативно-правові акти, прийняті органами місцевого самоврядування, із соціального забезпечення та соціальної підтримки громадян.

Питання для самоконтролю

1. Які ви знаєте види нормативно-правових актів за критерієм юридичної сили?
2. Які ви знаєте конституційні закони у сфері соціального забезпечення?
3. Назвіть поточні закони у сфері соціального забезпечення.
4. Назвіть види підзаконних нормативно-правових актів.
5. Які ви знаєте підзаконні нормативно-правові акти в сфері соціального забезпечення?

Теми рефератів

1. Міжнародні правові акти, ратифіковані Україною, у сфері соціального забезпечення.

2. Нормативно-правові акти у сфері соціального забезпечення та соціальної підтримки.
3. Розпорядження та рішення місцевих органів виконавчої влади та самоврядування (на прикладі конкретного населеного пункту).
4. Зарубіжний досвід нормативно-правового забезпечення соціальної підтримки громадян.

Тестові завдання

I. За сферою дії нормативно-правові акти поділяються на:

- а) загальнодержавні;
- б) спеціальні;
- в) підзаконні нормативно-правові акти;
- г) закони;
- д) локальні;
- е) правильні відповіді “а” і “д”;
- є) правильні відповіді “а”, “в”, “г”, “д”;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

II. За юридичною силою нормативно-правові акти поділяються на:

- а) загальнодержавні;
- б) спеціальні;
- в) загальні;
- г) локальні;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) усі відповіді правильні;
- є) правильних відповідей немає.

III. Закони України у системі законодавства соціального забезпечення поділяються на:

- а) видані центральними органами державного управління;
- б) видані органами місцевого самоврядування;
- в) конституційні;
- г) звичайні;
- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. До підзаконних нормативно-правових актів належать:

- а) укази Президента України;
- б) постанови Кабінету Міністрів України;

- в) інструкції, положення, розпорядження міністерств та відомств України;
- г) нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування;
- д) правильні відповіді “а”, “б”, “в”;
- е) усі відповіді правильні;
- є) правильних відповідей немає.

Література [1–14; 16–17]

Тема 4. Соціально-забезпечувальні правовідносини

1. Поняття, види та підстави виникнення соціально-забезпечувальних правовідносин.
2. Суб'єкти та об'єкт правовідносин із соціального забезпечення.
3. Зміст правовідносин із соціального забезпечення.
4. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин із соціального забезпечення.

Питання для самоконтролю

1. Що таке соціально-забезпечувальні правовідносини?
2. Які ви знаєте види соціально-забезпечувальних правовідносин?
3. Проаналізуйте підстави виникнення соціально-забезпечувальних правовідносин.
4. Які ви знаєте процедурні правовідносини в соціальному забезпеченні?
5. Назвіть суб'єкти соціально-страхових правовідносин.
6. Проаналізуйте юридичні факти, що передують соціально-забезпечувальним правовідносинам.
7. Назвіть об'єкти соціально-забезпечувальних правовідносин.

Теми рефератів

1. Ознаки відносин із соціального обслуговування.
2. Громадяни як суб'єкти, що отримують соціальне забезпечення.
3. Суб'єкти, які сприяють реалізації права на соціальне забезпечення.
4. Зміст правовідносин із соціального забезпечення.

Тестові завдання

I. Правовідносини із соціального забезпечення — це:

- а) врегульовані нормами права суспільні відносини, що існують у сфері соціального забезпечення осіб, які зазнали соціального ризику (соціально-забезпечувальні відносини), а також пов'язані з ними процедурні та соціально-страхові відносини;

- б) врегульовані нормами права суспільні відносини, які виникають між фізичною особою чи сім'єю та державою, в особі її органів, з приводу безоплатного (безеквівалентного) або на пільгових умовах матеріального забезпечення і обслуговування за рахунок спеціальних фондів, державного та місцевих бюджетів громадян у старості, у разі хвороби, повної або часткової втрати працездатності, втрати годувальника, а також з приводу надання допомоги малозабезпеченим сім'ям, сім'ям, що мають дітей та в інших випадках, визначених законом;
- в) комплекс суспільних відносин, що врегульовані нормами права та стосуються матеріального забезпечення громадян чи надання їм соціальних послуг і пільг у різі настання соціальних ризиків за рахунок коштів соціальних фондів та бюджетів різних рівнів;
- г) усі відповіді правильні;
- д) правильних відповідей немає.

II. За видами соціального забезпечення соціально-забезпечувальні відносини поділяються на:

- а) постійні;
- б) регулярні;
- в) соціально-забезпечувальні відносини як одноактна дія;
- г) основні чи матеріальні правовідносини;
- д) процедурно-процесуальні відносини із соціального забезпечення;
- е) правильні відповіді “а”, “б”, “в”;
- є) правильні відповіді “г”, “д”;
- ж) усі відповіді правильні;
- з) правильних відповідей немає.

III. Суб'єктами правовідносин із соціального забезпечення є:

- а) фізична особа, яка звертається до компетентного органу за встановленням відповідного юридично значущого факту;
- б) відповідний державний орган, на який покладаються обов'язки безпосередньо здійснювати таке забезпечення;
- в) державні органи (крім судових), які встановлюють юридичні факти, що є підставою виникнення, зміни та припинення правовідносин у сфері соціального забезпечення, а також ті, які компетентні вирішувати спори з приводу соціального забезпечення;
- г) правильні відповіді “а”, “б”;
- д) правильні відповіді “а”, “в”;

- е) правильні відповіді “б”, “в”;
- є) правильних відповідей немає;
- ж) усі відповіді правильні.

IV. Об'єктами соціально-забезпечувальних правовідносин є:

- а) пенсії;
- б) соціальні допомоги;
- в) соціальні пільги;
- г) соціальне обслуговування;
- д) правильні відповіді “а”, “б”;
- е) правильні відповіді “а”, “б”, “в”;
- є) правильних відповідей немає;
- ж) усі відповіді правильні.

Література [2–6; 8–10; 12–14; 23; 52; 54; 57]

Тема 5. Трудовий (страховий) стаж і вислуга років

1. Поняття та види трудового (страхового) стажу.
2. Нормативно-правове регулювання трудового (страхового) стажу.
3. Вислуга років як особливий вид спеціального трудового стажу.
4. Докази трудового стажу.

Питання для самоконтролю

1. Що таке трудовий стаж?
2. Які ви знаєте види трудового (страхового) стажу?
3. Дайте визначення поняття “загальний трудовий стаж”.
4. Що розуміють під поняттям “страховий стаж”?
5. Що таке спеціальний стаж?
6. Як ви розумієте поняття “неперервний трудовий стаж”?
7. Що таке вислуга років?
8. Яким нормативно-правовим актом регулюється питання щодо призначення пенсій за вислугу років державним службовцям?
9. Що ви розумієте під поняттям “докази трудового стажу”?
10. Яким нормативно-правовим актом регулюється питання щодо підтвердження наявного трудового стажу за відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній?

Теми рефератів

1. Сутність страхового стажу.
2. Пенсії за вислугу років державним службовцям.
3. Докази трудового стажу.
4. Система трудового стажу в зарубіжних країнах.

Тестові завдання

I. Загальний трудовий стаж – це:

- а) загальна сумарна тривалість трудової та іншої суспільно корисної діяльності, незалежно від тривалості перерв в ній, нарахована за встановленими правилами;
- б) період (сума періодів), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, і сплачує або за неї сплачуються страхові внески до Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності в порядку, встановленому законодавством;
- в) тривалість неперервної трудової діяльності, нарахованої за правилами, встановленими відповідними нормативними актами, на тому самому підприємстві, в установі, організації, об'єднанні, галузі тощо.
- г) правильні відповіді “а”, “б”;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

II. Страховий стаж – це:

- а) загальна сумарна тривалість трудової та іншої суспільно корисної діяльності, незалежно від тривалості перерв в ній, нарахована за встановленими правилами;
- б) тривалість неперервної трудової діяльності, нарахованої за правилами, встановленими відповідними нормативними актами, на тому самому підприємстві, в установі, організації, об'єднанні, галузі тощо;
- в) період (сума періодів), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, і сплачує або за неї сплачуються страхові внески до Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності в порядку, встановленому законодавством;
- г) правильні відповіді “б”, “в”;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

III. До загального стажу для призначення допомоги з тимчасової непрацездатності не враховується:

- а) час догляду одному з батьків за потерпілою дитиною внаслідок Чорнобильської катастрофи до досягнення нею віку 12 років;

- б) час участі працівника у страйку, що визнаний судом незаконним;
- в) час навчання у вищому закладі освіти (у тому числі на підготовчих відділеннях), в аспірантурі, докторантурі та клінічній ординатурі з денною (очною) формою навчання;
- г) період, протягом якого батьки-вихователі були зайняті у дитячому будинку сімейного типу вихованням дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування;
- д) час роботи засуджених у колонії-поселенні та відбування виправних робіт без позбавлення волі за місцем роботи, якщо інше не передбачено законом;
- е) правильні відповіді “а”, “в”, “д”;
- є) правильні відповіді “б”, “в”, “д”;
- ж) правильні відповіді “а”, “б”, “г”, “д”;
- з) усі відповіді правильні;
- и) правильних відповідей немає.

IV. Спеціальний трудовий стаж — це:

- а) загальна сумарна тривалість трудової та іншої суспільно корисної діяльності, незалежно від тривалості перерв в ній, нарахована за встановленими правилами;
- б) період (сума періодів), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, і сплачує або за неї сплачуються страхові внески до Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності в порядку, встановленому законодавством;
- в) тривалість неперервної трудової діяльності, нарахованої за правилами, встановленими відповідними нормативними актами, на тому самому підприємстві, в установі, організації, об'єднанні, галузі тощо.
- г) правильні відповіді “а”, “б”;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

V. Вислуга років визначається як:

- а) загальна сумарна тривалість трудової та іншої суспільно корисної діяльності, незалежно від тривалості перерв в ній, нарахована за встановленими правилами;

- б) період (сума періодів), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, і сплачує або за неї сплачуються страхові внески до Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності в порядку, встановленому законодавством;
- в) тривалий, виміряний зазвичай у роках період трудової, державної, а в окремих випадках й іншої суспільно корисної діяльності, що створює за певних умов для визначеної законом категорії працівників право на відповідні конкретні види пільг і переваг (грошові виплати, пенсії, додаткові відпустки тощо);
- г) правильні відповіді “а”, “б”;
- д) правильні відповіді “б”, “в”;
- е) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

VI. Для підтвердження військової служби, служби в органах державної безпеки приймаються:

- а) військові квитки;
- б) довідки військових комісаріатів, військових частин і установ системи Мініборони, Держкомкордон, Головного управління командуючого Національною гвардією, Управління охорони вищих посадових осіб України, органів управління інших військових формувань, що утворюються Верховною Радою України, Служби безпеки;
- в) довідки архівних і військово-лікувальних установ;
- г) правильні відповіді “а”, “б”;
- д) усі відповіді правильні;
- е) правильних відповідей немає.

Література [1–14; 16–17]

Тема 6. Соціальні ризики як підстава виникнення у особи права на соціальне забезпечення

1. Поняття, ознаки та види соціальних ризиків.
2. Непрацездатність як соціальний ризик.
3. Загальна характеристика груп інвалідності.

4. Поняття та загальний порядок розслідування нещасного випадку на виробництві.
5. Поняття та загальний порядок розслідування професійного захворювання.
6. Поняття “безробіття”, “часткового безробіття”. Порядок визнання громадянина безробітним.
7. Втрата годувальника як соціальний ризик.
8. Поняття, критерії та порядок підтвердження малозабезпеченості.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття соціальні ризики.
2. Виділіть основні ознаки соціальних ризиків.
3. Які основні види соціальних ризиків ви знаєте?
4. Дайте загальну характеристику груп інвалідності.
5. З'ясуйте характерні особливості розслідування нещасного випадку на виробництві.
6. Що таке непрацездатність?
7. Назвіть основні ознаки непрацездатності.
8. Розкрийте порядок підтвердження малозабезпеченості.
9. Чим відрізняється часткове безробіття від повного?
10. Яким чином можна підтвердити тимчасову втрату працездатності?

Теми рефератів

1. Соціальні ризики як підстава виникнення у особи права на соціальне забезпечення.
2. Загальна характеристика постійної непрацездатності.
3. Поняття, ознаки та порядок встановлення стійкої непрацездатності.
4. Причини інвалідності.
5. Поняття, порядок підтвердження тимчасової втрати працездатності.

Тестові завдання

I. Соціальні ризики – це:

- а) явища об'єктивного характеру, настання яких не залежить від волі особи та не є наслідком її дій;
- б) соціально значуща обставина об'єктивного характеру, з настанням якої громадяни (члени їхніх сімей) не здатні самостійно

себе утримувати, а тому потребують додаткового матеріального захисту з боку держави;

в) обидві відповіді правильні;

г) правильних відповідей немає.

II. Знайдіть неправильну відповідь. До основних юридичних факторів, які впливають на працездатність громадян, належать:

а) загальносоціальні;

б) професійні;

в) економічні;

г) юридичні.

III. Причина інвалідності визначає вид соціального забезпечення, умови та порядок його надання. До основних причин інвалідності не належить:

а) нещасний випадок на виробництві (трудове каліцтво);

б) професійне захворювання;

в) психологічна травма;

г) поранення, контузія, травма, каліцтво, захворювання, пов'язані із виконанням особою обов'язків військової служби;

д) захворювання та травми, пов'язані з аварією на ЧАЕС;

е) загальне захворювання чи травма, не пов'язана з виробництвом; інвалідність з дитинства.

IV. Нещасний випадок — це:

а) обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю або настала смерть;

б) випадок, що стався на виробництві під час виконання трудових (посадових) обов'язків, у тому числі за перебування у відрадженні; перебування на робочому місці, на території підприємства або в іншому місці роботи протягом робочого часу, починаючи з моменту приходу на роботу на підприємство, в установу, організацію до виходу, який повинен фіксуватися у правилах внутрішнього розпорядку, або за дорученням роботодавця в неробочий час, під час відпустки, у вихідні та святкові дні тощо;

в) обидві відповіді правильні;

г) ваш варіант.

Література [2–6; 8–10; 12–14]

Тема 7. Система державних органів та їх функції зі здійснення соціального забезпечення

1. Повноваження Міністерства праці та соціальної політики України та його органів у сфері соціального забезпечення.
2. Основні функції Пенсійного фонду України та його регіональних органів.
3. Функції державних органів зі здійснення соціального забезпечення.
4. Фонди соціального страхування та їх органи.

Питання для самоконтролю

1. Які повноваження Міністерства праці та соціальної політики України у сфері соціального забезпечення?
2. Назвіть основні завдання головних управлінь соціального захисту населення обласних державних адміністрацій.
3. Яким органам підпорядковані будинки-інтернати?
4. Який статус має Фонд соціального захисту інвалідів?
5. Яким нормативно-правовим актом регулюються статус, завдання і функції Пенсійного фонду України?
6. Назвіть регіональні органи Пенсійного фонду України.
7. Який статус Фонду соціального страхування від нещасних випадків?
8. Який строк повноважень членів правління Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності?
9. Який порядок обрання голови правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття?

Теми рефератів

1. Система державних органів та їх функції зі здійснення соціального забезпечення.
2. Місце будинків-інтернатів (пансіонатів) для громадян похилого віку, інвалідів та дітей у системі державних органів Міністерства праці та соціальної політики України.
3. Повноваження управління Пенсійного фонду України в районах, містах і районах у містах.
4. Статус, завдання і функції Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.

Тестові завдання:

I. Знайдіть неправильну відповідь. До системи державних органів зі здійснення функцій соціального забезпечення належать:

- а) Міністерство праці та соціальної політики України;
- б) головне управління соціального захисту населення обласних державних адміністрацій;
- в) провідне управління соціального захисту населення обласних державних адміністрацій;
- г) управління праці та соціального захисту населення районної, районної у містах Києві та Севастополі держадміністрацій;
- д) будинки-інтернати (пансіонати) для громадян похилого віку, інвалідів та дітей;
- е) Фонд соціального захисту інвалідів;
- є) Пенсійний фонд України;
- ж) Фонд соціального страхування від нещасних випадків;
- з) Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності;
- и) Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

II. Міністерство праці та соціальної політики України є:

- а) головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації єдиної державної фінансової, бюджетної, податкової, митної політики, політики у сфері державного внутрішнього фінансового контролю, випуску та проведення лотерей, розроблення та виробництва голографічних захисних елементів;
- б) головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з питань забезпечення реалізації державної політики у сфері житлово-комунального господарства, житлової політики та міського електричного транспорту (трамвай, тролейбус);
- в) головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони здоров'я, санітарного та епідемічного благополуччя населення, створення, виробництва, контролю якості та реалізації лікарських засобів і виробів медичного призначення;
- г) головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики з питань сім'ї, дітей, молоді, фізичної культури та спорту;
- д) правильні відповіді "а", "б";

- е) правильні відповіді “в”, “г”;
- є) усі відповіді правильні;
- ж) правильних відповідей немає.

III. Пенсійний фонд України є:

- а) головним (провідним) органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики у сфері зайнятості, соціального захисту населення, соціального страхування, оплати, нормування та стимулювання праці, охорони і умов праці, пенсійного забезпечення, соціального обслуговування населення, соціально-трудових відносин, трудової міграції;
- б) центральним органом виконавчої влади, що здійснює управління фінансами пенсійного забезпечення, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України;
- в) органом, який здійснює керівництво та управління загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими народженням та похованням, провадить збирання і акумуляцію страхових внесків та інших коштів, призначених для фінансування матеріального забезпечення та соціальних послуг і забезпечує їх надання, а також здійснює контроль за використанням цих коштів.

IV. Знайдіть неправильну відповідь. До фондів соціального страхування не належить:

- а) Фонд соціального страхування у зв'язку з виходом на пенсію;
- б) Фонд соціального страхування від нещасних випадків;
- в) Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності;
- г) Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття.

Література [2–6; 8–10; 12–14]

Змістовий модуль II. Пенсійне забезпечення

Тема 8. Пенсійне забезпечення в Україні

1. Загальне поняття пенсій та їх види.
2. Поняття пенсій за віком.
3. Поняття пенсій з інвалідності.
4. Поняття пенсій у зв'язку з втратою годувальника.

5. Особливості пенсійного забезпечення осіб, які мають особливі заслуги перед Україною.
6. Поняття та умови призначення пенсії за вислугу років.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні види пенсій.
2. З'ясуйте характерні особливості пенсійного забезпечення осіб, які мають особливі заслуги перед державою.
3. Від чого залежить встановлення розміру пенсій з інвалідності?
4. Що таке пенсії за вислугу років?
5. Який розмір пенсій встановлюється для державних службовців, працівників силових структур?
6. Які основні законодавчі акти, присвячені пенсійному забезпеченню в Україні?
7. Від чого залежить розмір пенсій в Україні?
8. Визначте порядок надання пенсій з інвалідності.

Теми рефератів

1. Особливості пільгового пенсійного забезпечення за віком.
2. Порядок встановлення інвалідності для призначення пенсій.
3. Особливості призначення пенсій з інвалідності внаслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання.
4. Особливості пенсійного забезпечення за вислугу років державних службовців, суддів, працівників прокуратури і митних органів.

Тестові завдання

I. Пенсією є:

- а) грошове забезпечення за вислугу років, з інвалідності, непрацездатності;
- б) грошова виплата, призначувана відповідно до встановлених державою правил літнім і непрацездатним громадянам, з огляду на визнану суспільством об'єктивно існуючу необхідність надавати таким громадянам утримання чи допомогу за рахунок коштів, асигнованих на ці цілі державою;
- в) матеріальне забезпечення громадян у старості, з інвалідності та в разі втрати годувальника, а також за вислугу років у вигляді систематичних грошових виплат;
- г) періодичні виплати, що здійснюються за рахунок коштів соціального страхування з метою матеріального забезпечення робітника, службовця чи його сім'ї у зв'язку із завершенням певного великого циклу його трудової діяльності або з остаточним чи тривалим вибуттям його зі штату повноцінних працівників;

- д) правильні відповіді “а” і “б”;
- е) правильні відповіді “в” і “г”;
- є) усі відповіді правильні.

II. Знайдіть неправильну відповідь. Загальнообов’язкове державне пенсійне страхування не передбачає:

- а) солідарну систему пенсійних виплат (пенсії з поточних надходжень), що полягає у встановленні розмірів пенсії залежно від страхового стажу та розміру заробітної плати, з якої сплачені внески;
- б) добровільне додаткове пенсійне забезпечення у державних пенсійних фондах;
- в) систему накопичувального пенсійного забезпечення в межах загальнообов’язкового державного пенсійного страхування.

III. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” було прийнято у:

- а) червні 2000 р.;
- б) серпні 2001 р.;
- в) липні 2002 р.;
- г) липні 2003 р.;
- д) березні 2004;
- е) липні 2005 р.;
- є) вересні 2005 р.;
- ж) правильних відповідей немає.

IV. Знайдіть неправильні відповіді. Відповідно до Закону України “Про пенсійне забезпечення” та іншого пенсійного законодавства окремим категоріям громадян призначаються пенсії:

- а) за віком на пільгових умовах;
- б) Чорнобильські;
- в) за вислугу років;
- г) соціальні;
- д) з інвалідності;
- е) за особливі заслуги.

V. У разі смерті особи, яка мала право на пенсію за особливі заслуги, непрацездатні члени родини померлого мають право на встановлення надбавки за наявності однієї непрацездатної особи в розмірі:

- а) 50 % надбавки до пенсії померлого годувальника;
- б) 60 % надбавки до пенсії померлого годувальника;
- в) 70 % надбавки до пенсії померлого годувальника;

г) 80 % надбавки до пенсії померлого годувальника.

Література [2–6; 8–10; 12–14]

Тема 9. Пенсійне забезпечення у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування

1. Поняття та принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
2. Суб'єкти системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
3. Персоніфікований облік у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
4. Пенсії за віком у солідарній системі. Порядок обчислення пенсії.
5. Особливості призначення пенсії з інвалідності в солідарній системі.
6. Умови призначення та розміри пенсії у зв'язку із втратою годувальника у солідарній системі.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття “загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”.
2. Які основні принципи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування ви знаєте?
3. Охарактеризуйте порядок обчислення пенсії за віком у солідарній системі.
4. З'ясуйте умови призначення пенсії у зв'язку з втратою годувальника.
5. Який розмір пенсії встановлюється у разі втрати годувальника?
6. Розкрийте головні механізми управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
7. Яким чином здійснюються пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду?
8. Коли було створено Накопичувальний фонд?

Теми рефератів

1. Пенсійне забезпечення у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
2. Призначення, перерахунок та виплата пенсій у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

3. Управління солідарною системою загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.
4. Запровадження Накопичувального фонду. Пенсійні виплати за рахунок коштів Накопичувального фонду.

Тестові завдання

I. Згідно зі ст. 11 Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”, загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню підлягають:

- а) громадяни України, які працюють на підприємствах, в установах, організаціях, створених відповідно до законодавства України, незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання;
- б) іноземці та особи без громадянства;
- в) члени колективних та орендних підприємств, сільськогосподарських кооперативів та фермерських господарств, у тому числі тих, які обрали особливий спосіб оподаткування (фіксований податок, єдиний податок, фіксований сільськогосподарський податок, придбали спеціальний торговий патент);
- г) фізичні особи — суб'єкти підприємницької діяльності, у тому числі ті, які обрали особливий спосіб оподаткування (фіксований податок, єдиний податок, фіксований сільськогосподарський податок, придбали спеціальний торговий патент);
- д) особи, які забезпечують себе роботою самостійно, — займаються адвокатською, нотаріальною, творчою та іншою діяльністю, пов'язаною з отриманням доходу безпосередньо від цієї діяльності;
- е) громадяни України, які працюють у розташованих за межами України дипломатичних представництвах, консульських установах України, філіях, представництвах, інших відокремлених підрозділах підприємств та організацій;
- є) особи, які проходять строкову військову службу, військово-службовці Збройних сил України та інших силових структур;
- є) особи, які проходять альтернативну (невійськову службу);
- ж) безробітні в період отримання допомоги по безробіттю.

II. До страховальників належать:

- а) роботодавці та інші особи, які сплачують страхові внески на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування;
- б) колективні та орендні підприємства, сільськогосподарські кооперативи та фермерські господарства;

- в) Фонди загальнообов'язкового державного соціального страхування та Фонд соціального страхування від нещасних випадків;
- г) дипломатичні представництва, консульські установи України, філії, представництва, інші відокремлені підрозділи підприємств та організацій;
- д) іноземні дипломатичні представництва та консульські установи іноземних держав;
- е) правильні відповіді “а” — “в”;
- є) усі відповіді правильні.

III. Накопичувальний фонд — це:

- а) цільовий позабюджетний фонд, який створюється Пенсійним фондом відповідно до Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”;
- б) недержавний пенсійний фонд, який створений та діє відповідно до законодавства про недержавне пенсійне забезпечення;
- в) правильних відповідей немає.

IV. Зберігачем є:

- а) банк, який здійснює свою діяльність відповідно до законодавства про банки і банківську діяльність та відповідає вимогам щодо зберігання та обслуговування коштів Накопичувального фонду;
- б) цільовий позабюджетний фонд, який створюється Пенсійним фондом відповідно до Закону України “Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування”;
- в) недержавний пенсійний фонд, який створений та діє відповідно до законодавства про недержавне пенсійне забезпечення;
- г) правильних відповідей немає.

V. Для управління коштами Накопичувального фонду можуть бути обрані компанії, які:

- а) мають не менше п'яти років досвіду роботи з управління активами на фінансових ринках України;
- б) мають не менше семи років досвіду роботи з управління активами на фінансових ринках України;
- в) мали одночасно в управлінні активи в сумі, розмір якої встановлюється в технічному завданні тендера;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”.

Література [2–6; 8–10; 12–14; 18; 21]

Тема 10. Недержавне пенсійне забезпечення

1. Система, принципи та суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення.
2. Недержавні пенсійні фонди, їх види та органи управління.
3. Пенсійний контракт та пенсійна схема.
4. Види пенсійних виплат, умови та порядок їх виплати.
5. Державний нагляд та контроль у системі недержавного пенсійного забезпечення.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття “недержавне пенсійне забезпечення”.
2. Визначте характерні риси становлення та розвитку недержавної системи пенсійного забезпечення в незалежній Україні.
3. Які головні складові недержавного пенсійного забезпечення?
4. Покажіть порядок укладання пенсійного контракту.
5. Яким чином здійснюється державний контроль у системі недержавного пенсійного забезпечення?
6. Які ви знаєте види пенсій у системі недержавного пенсійного забезпечення?
7. Які нормативно-правові акти регулюють недержавну систему пенсійного забезпечення?

Теми рефератів

1. Становлення та розвиток недержавної системи пенсійного забезпечення в незалежній Україні.
2. Зарубіжний досвід організації системи недержавного пенсійного забезпечення.
3. Роль недержавних пенсійних фондів, банківської системи та акціонерних товариств у розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення.
4. Недержавна система пенсійного забезпечення в Україні та Російській Федерації: порівняльна характеристика.
5. Державна та недержавна системи пенсійного забезпечення: позитивні та негативні сторони.

Тестові завдання

I. Недержавне пенсійне забезпечення здійснюється:

- а) пенсійними фондами шляхом укладання пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками таких фондів відповідно до законодавства України;

- б) страховими організаціями шляхом укладання договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду;
- в) банківськими установами відповідно до українського законодавства шляхом укладання договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень у межах суми, визначеної для відшкодування вкладів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб, що встановлюється згідно із законодавством;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “а” і “в”;
- е) правильні відповіді “б” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

II. Знайдіть неправильну відповідь. До суб'єктів недержавного пенсійного забезпечення не належать:

- а) недержавні пенсійні фонди та страхові організації;
- б) банківські установи;
- в) учасники та вкладники пенсійних фондів;
- г) акціонерні товариства відкритого та закритого типів;
- д) вкладники пенсійних депозитних рахунків;
- е) фізичні та юридичні особи, які уклали договори страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті;
- є) засновники пенсійних фондів;
- ж) саморегулювні організації суб'єктів, які надають послуги у сфері недержавного пенсійного забезпечення;
- з) органи державного нагляду і контролю у сфері недержавного пенсійного забезпечення;
- и) адміністратори пенсійних фондів;
- і) компанії з управління активами;
- ї) аудитори.

III. Знайдіть неправильні відповіді. До видів недержавних пенсійних фондів не належать:

- а) відкриті пенсійні фонди;
- б) Чорнобильський пенсійний фонд;
- в) закриті пенсійні фонди;
- г) корпоративні пенсійні фонди;
- д) професійні пенсійні фонди;

е) пенсійні фонди у формі акціонерних товариств.

IV. Адміністратором недержавного пенсійного фонду в Україні не може бути:

- а) юридична особа, яка надає професійні послуги з адміністрування недержавних пенсійних фондів;
- б) фізична особа, яка надає професійні послуги з адміністрування недержавних пенсійних фондів;
- в) юридична особа — одноосібний замовник корпоративного пенсійного фонду, який прийняв рішення про самостійне адміністрування такого фонду;
- г) компанія з управлінськими активами.

V. До активів недержавного пенсійного фонду не належать:

- а) активи у грошових коштах;
- б) нерухоме майно;
- в) активи в цінних паперах (акції, облігації, векселі тощо);
- г) інші активи згідно із законодавством.

Література [2–6; 8–10; 12–14]

Змістовий модуль III. Державна соціальна підтримка

Тема 11. Система страхових допомог за законодавством України

1. Поняття страхових допомог.
2. Види страхових допомог.
3. Підстави та умови надання допомоги з безробіття застрахованим особам.
4. Допомоги з часткового безробіття.
5. Підстави, умови та розмір надання допомоги в разі тимчасової непрацездатності.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття “страхові допомоги” згідно з українським законодавством.
2. Назвіть основні види страхових допомог.
3. У яких випадках припиняється надання страхових допомог?
4. Яка страхова виплата надається потерпілим особам під час їхньої професійної реабілітації?
5. Що таке часткове безробіття?
6. Чим різняться допомоги з часткового і повного безробіття?

7. Який розмір страхової допомоги надається сім'ї потерпілого від нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання у разі його смерті?
8. Вкажіть головні підстави скорочення страхових допомог.

Теми рефератів

1. Правові умови надання допомог з безробіття особам, незастрахованим у системі соціального страхування.
2. Підстави відкладення, скорочення та припинення виплати допомог з безробіття.
3. Одноразова виплата допомоги з безробіття для організування безробітними підприємницької діяльності.
4. Тривалість виплати допомог за тимчасової непрацездатності.
5. Допомога з вагітності та пологах, що надається Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності.
6. Підстави та умови надання допомоги при народженні дитини застрахованими особами.

Тестові завдання

I. Знайдіть неправильну відповідь. Фонд соціального страхування з тимчасової втрати працездатності не надає допомогу:

- а) з тимчасової непрацездатності (у тому числі догляду за хворою дитиною);
- б) дитині, яка народилася інвалідом внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання її матері під час вагітності;
- в) при народженні дитини; з догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку;
- г) на поховання.

II. Виплата потерпілому під час його професійної реабілітації та витрати на поховання потерпілого надаються:

- а) Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності;
- б) Фондом соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;
- в) Фондом загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) усі відповіді правильні.

III. Максимальний розмір допомоги з безробіття застрахованим особам становить:

- а) 70 % від середнього заробітку;
- б) 80 % від середнього заробітку;
- в) 90 % від середнього заробітку;
- г) 100 % від середнього заробітку.

IV. Відпустка у зв'язку з вагітністю та нескладними пологами надається жінкам в Україні тривалістю:

- а) 110 календарних днів;
- б) 126 календарних днів;
- в) 140 календарних днів;
- г) 160 календарних днів;
- д) 180 календарних днів;
- е) 200 календарних днів.

V. Допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, що надається потерпілому від нещасного випадку на виробництві становить:

- а) 50 % від середньої заробітної плати;
- б) 60 % від середньої заробітної плати;
- в) 70 % від середньої заробітної плати;
- г) 80 % від середньої заробітної плати;
- д) 90 % від середньої заробітної плати;
- е) 100 % від середньої заробітної плати.

Література [2–6; 8–10; 12–14]

Тема 12. Державні допомоги

1. Поняття “державні соціальні допомоги”.
2. Ознаки державних соціальних допомог.
3. Види державних соціальних допомог.
4. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.

Питання для самоконтролю

1. Які існують основні види державних соціальних допомог?
2. Розкрийте сутність поняття “субсидії”.
3. Кому призначені субсидії на оплату житлово-комунальних послуг?
4. Які особи мають право на пенсію?
5. Чи надається державна соціальна допомога особам, які одержують соціальні пенсії або надбавки до пенсій?

6. У яких розмірах призначається державна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам?
7. Який розмір становить соціальна допомога самотнім матерям на дітей?

Теми рефератів

1. Допомоги особам, які мають право на пенсію.
2. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям.
3. Державні допомоги сім'ям з дітьми.
4. Державна соціальна допомога для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.
5. Субсидії на оплату житлово-комунальних послуг.

Тестові завдання

I. Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям може припинятися у таких випадках:

- а) якщо сім'єю приховано або навмисно подано недостовірні дані про її доходи та майновий стан, що вплинули на встановлення права на соціальну допомогу і визначення її розміру, внаслідок чого були надміру виплачені кошти;
- б) у разі переїзду сім'ї в іншу місцевість та настання обставин, що унеможливають виплату соціальної допомоги;
- в) за заявою уповноваженого члена сім'ї;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) правильні відповіді "а" і "в";
- е) усі відповіді правильні.

II. Державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам II групи надається у розмірі:

- а) 50 % від прожиткового мінімуму;
- б) 60 % від прожиткового мінімуму;
- в) 70 % від прожиткового мінімуму;
- г) 80 % від прожиткового мінімуму;
- д) 90 % від прожиткового мінімуму;
- е) 100 % від прожиткового мінімуму;

III. Державна соціальна допомога з догляду не призначається:

- а) особам, які одержують соціальні пенсії або надбавки до пенсії з догляду відповідно до законодавства, що діяло раніше;
- б) особам, які належать до інвалідів війни відповідно до Закону "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту" та одержують пенсії за віком, з інвалідності або за вислугу років;

в) інвалідам, яким призначено відшкодування витрат з догляду відповідно до Закону “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання”, які спричинили втрату працездатності;

- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

IV. Закон України “Про державну допомогу сім’ям з дітьми” було прийнято:

- а) 12 жовтня 1995 р.;
- б) 21 листопада 1993 р.;
- в) 21 листопада 1992 р.;
- г) 14 червня 1994 р.;
- д) 8 липня 1995 р.;
- е) правильних відповідей немає.

V. Виплата допомоги на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням, припиняється у таких випадках:

- а) звільнення від виконання обов’язків опікуна чи піклувальника;
- б) працевлаштування або взяття шлюбу дитиною до досягнення нею 18-річного віку;
- в) влаштування опікуна чи піклувальника на роботу;
- г) досягнення дитиною 18-річного віку.
- д) правильні відповіді “а” — “в”;
- е) правильні відповіді “б” — “г”;
- є) правильні відповіді “а”, “б”, “г”;
- ж) правильні відповіді “а”, “в”, “г”;
- е) усі відповіді правильні.

Література [2–6; 8–10; 12–14]

Тема 13. Соціальні пільги як вид соціального забезпечення

1. Поняття та ознаки соціальних пільг.
2. Класифікація соціальних пільг.
3. Звільнення або зменшення плати за житло та комунальні послуги.
4. Право на безоплатне або пільгове придбання ліків.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте сутність поняття “соціальні пільги”.

2. Хто має право на соціальні пільги?
3. Які основні види соціальних пільг ви знаєте?
4. З'ясуйте механізми надання соціальних пільг.
5. У яких випадках малозабезпечені верстви населення звільняються від сплати за комунальні послуги?
6. Назвіть головні ознаки соціальних пільг.
7. Які соціальні пільги надаються багатодітним сім'ям та самотнім матерям?

Теми рефератів

1. Право на безоплатне або пільгове придбання ліків.
2. Соціальні пільги як вид соціального забезпечення.
3. Класифікація соціальних пільг згідно з українським законодавством.
4. Соціальні пільги в Україні та за кордоном: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

I. Соціальними пільгами є:

- а) законодавче звільнення (повне або часткове) особи від виконання нею свого обов'язку або надання їй додаткових прав при настанні соціального ризику чи за наявності у такої особи значних заслуг перед державою, пов'язаних із певними публічними подіями;
- б) ті пільги, що надаються для життєзабезпечення громадян у зв'язку із зниженням рівня їх доходів нижче від прожиткового мінімуму або втратою (зниженням працездатності);
- в) додатковим видом соціального забезпечення, що надається незалежно від того, отримує особа пенсію, допомоги чи заробітну плату;
- г) правильні відповіді "а" і "б";
- д) усі відповіді правильні.

II. Знайдіть неправильну відповідь. За змістом до соціальних пільг не належать:

- а) житлово-комунальні;
- б) соціально-трудова;
- в) чорнобильські;
- г) медико-реабілітаційні;
- д) транспортні;
- е) соціально-побутові.

III. Постанова Кабінету Міністрів України “Про впорядкування безоплатного та пільгового відпуску лікарських засобів за рецептами лікарів у разі амбулаторного лікування окремих груп населення та за певними категоріями захворювань” була прийнята у:

- а) грудні 1995 р.;
- б) вересні 1996 р.;
- в) серпні 1997 р.;
- г) серпні 1998 р.;
- д) жовтні 1999 р.;
- е) січні 2000 р.;
- є) правильних відповідей немає.

IV. Учасники бойових дій та особи, прирівняні до них, сплачують за житло та комунальні послуги:

- а) 25 % їхньої вартості;
- б) 33 % їхньої вартості;
- в) 50 % їхньої вартості;
- г) звільняються від сплати за житло та комунальні послуги.

Література [2–6; 8–10; 12–14]

Тема 14. Соціальне обслуговування

1. Поняття та форми соціального обслуговування.
2. Соціальне обслуговування громадян похилого віку.
3. Соціальне обслуговування неповнолітніх.
4. Індивідуальна програма реабілітації та адаптації інваліда.

Питання для самоконтролю

1. Що таке соціальне обслуговування населення?
2. Які форми соціального обслуговування населення ви знаєте?
3. Назвіть основні організації та установи, що займаються соціальним обслуговуванням населення.
4. У яких випадках соціальне обслуговування населення здійснюється на дому?
5. Назвіть основні види соціального обслуговування неповнолітніх.
6. З'ясуйте особливості розроблення індивідуальних програм реабілітації та адаптації інвалідів.
7. Що таке складна життєва обставина?

Теми рефератів

1. Становлення та розвиток соціального обслуговування населення в незалежній Україні.

2. Форми соціального обслуговування населення в Україні.
3. Механізми соціального обслуговування населення в Україні.
4. Механізми соціального обслуговування населення в Україні та за кордоном: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

I. Суб'єктами, яким надається соціального обслуговування, є:

- а) діти;
- б) інваліди або інші особи, які втратили працездатність;
- в) безробітні та малозабезпечені особи;
- г) установи соціального захисту населення;
- д) особи, які постраждали від техногенних катастроф;
- е) волонтери.

II. Соціальне обслуговування населення здійснюється у формі:

- а) соціальних послуг;
- б) надання житлових субсидій;
- в) матеріальної допомоги;
- г) правильні відповіді “а” і “б”;
- д) правильні відповіді “б” і “в”;
- е) правильні відповіді “а” і “в”;
- є) усі відповіді правильні.

III. Закон України “Про соціальні послуги” було прийнято у:

- а) березні 1998 р.;
- б) травні 1999 р.;
- в) січні 2001 р.;
- г) жовтні 2002 р.;
- д) червні 2003 р.;
- е) вересні 2004 р.

IV. Знайдіть неправильні відповіді. Стаціонарне обслуговування громадян похилого віку та інвалідів згідно із чинним законодавством не здійснюють:

- а) будинки-інтернати для громадян похилого віку та інвалідів;
- б) волонтерські організації;
- в) геріатричні пансіонати;
- г) пансіонати для ветеранів війни і праці;
- д) відділи соціального забезпечення населення;
- е) психоневрологічні інтернати;
- є) спеціальні будинки-інтернати для престарілих та інвалідів;
- ж) санаторії-профілакторії.

V. Знайдіть неправильну відповідь. До основних видів соціального обслуговування дітей не належать:

- а) соціальне обслуговування дітей, які постраждали від наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;
- б) соціальне обслуговування дітей дошкільного віку в дошкільних дитячих установах;
- в) соціальне обслуговування дітей-сиріт і дітей, які залишилися без батьків;
- г) соціальне обслуговування дітей з вадами фізичного або розумового розвитку.

Література [2–6; 8–10; 12–14]

**Тема 15. Соціальний захист окремих категорій
непрацевдатних громадян**

1. Правовий статус та соціальний захист ветеранів війни.
2. Правовий статус та соціальний захист ветеранів праці.
3. Правовий статус та соціальний захист ветеранів військової служби і ветеранів органів внутрішніх справ.
4. Соціальна захищеність інвалідів в Україні.
5. Соціальний захист дітей війни.

Питання для самоконтролю

1. Які категорії громадян вважаються учасниками бойових дій?
2. Визначте правовий статус учасників бойових дій.
3. Кого можна порівняти до учасників бойових дій?
4. Які особи мають особливі заслуги перед Батьківщиною?
5. Які законодавчі акти визначають правовий статус та соціальний захист інвалідів в Україні?
6. Які установи та організації займаються соціальним захистом дітей війни?

Теми рефератів

1. Правовий статус окремих категорій непрацевдатних громадян в Україні.
2. Соціальний захист окремих категорій непрацевдатних громадян в Україні.
3. Соціальний захист непрацевдатних громадян в Україні та в країнах ЄС: порівняльна характеристика.
4. Соціальний захист непрацевдатних громадян в Україні та в Російській Федерації: порівняльна характеристика.

Тестові завдання

I. Закон України “Про статус ветеранів війни, гарантії та їх соціального захист” було прийнято у:

- а) травні 1992 р.;
- б) жовтні 1993 р.;
- в) травні 1994 р.;
- г) липні 1995 р.;
- д) червні 1996 р.;
- е) вересні 1997 р.

II. Знайдіть неправильну відповідь. Учасниками війни не визнаються:

- а) військовослужбовці, які проходили військову службу у Збройних Силах, військах і органах МВС, КДБ колишнього СРСР, чи в арміях його союзників у період Другої світової війни або навчалися у цей період у військових училищах, школах і на курсах;
- б) трудівники тилу в період війни;
- в) члени груп самозахисту об’єктових і аварійних команд місцевої протиповітряної оборони, народного ополчення, що діяли в період Великої Вітчизняної війни;
- г) вояки ОУН-УПА;
- д) колишні в’язні концтаборів, гетто та інших місць примусового тримання в період Другої світової війни.

III. Знайдіть неправильну відповідь. Держава гарантує кожному ветеранові праці та громадянинові похилого віку певні види соціальної допомоги шляхом:

- а) реалізації права на працю відповідно до професійної підготовки, трудових навичок і з врахуванням стану здоров’я;
- б) забезпечення пенсіями і допомогою;
- в) надання житла;
- г) забезпечення щорічного оздоровлення у санаторіях та будинках відпочинку;
- д) організації соціально-побутового обслуговування, розвитку мережі матеріально-технічної бази для стаціонарних закладів і надомних форм обслуговування громадян похилого віку, а також підготовки відповідних спеціалістів.

IV. Відповідно до ст. 6 Закону України “Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похи-

лого віку в Україні” ветеранами праці визнаються громадяни, які мають трудовий стаж:

- а) 25 років — жінки і 30 років — чоловіки;
- б) 30 років — жінки і 30 років — чоловіки;
- в) 30 років — жінки і 35 років — чоловіки;
- г) 35 років — жінки і 40 років — чоловіки;
- д) 37 років — жінки і 42 років — чоловіки.

V. Закон України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні” було прийнято у:

- а) березні 1991 р.;
- б) березні 1992 р.;
- в) березні 1993 р.;
- г) березні 1994 р.;
- д) березні 1995 р.

Література [2–6; 8–10; 12–14]

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Бойко М. Д.* Право пенсійного забезпечення в Україні: Навч. посіб.: Курс лекцій. — К.: Олан, 2005. — 368 с.
2. *Бойко М. Д.* Право соціального забезпечення України: Навч. посіб. — К.: Атіка, 2006. — 380 с.
3. *Болотіна Н. Б.* Право соціального захисту: Навч. посіб. — К.: Знання, 2005. — 615 с.
4. *Борецька Н. П.* Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми. — Донецьк: Янтар, 2001. — 351 с.
5. *Мачульская Е. Е.* Право социального обеспечения. — М., 2001. — 292 с.
6. *Мачульская Е. Е.* Право социального обеспечения: Перспективы развития. — М., 2000. — 144 с.
7. *Пенсійна система України: Навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. І. Грушко (ред.), Н. В. Грушко, О. В. Бевзенко та ін.* — К.: Кондор, 2006. — 334 с.
8. *Право соціального забезпечення України: Навч. посіб. / Б. С. Стиченський, І. В. Зуб, П. І. Мінюков та ін.* — К.: Юрид. кн., 2003. — 440 с.
9. *Право социального обеспечения / Под ред. К. Н. Гусова.* — М.: Проспект, 2001. — 324 с.

10. *Синчук С. М., Бурак В. Я.* Право соціального забезпечення України: Навч. посіб. — К.: Знання, 2006. — 318 с.
11. *Сирота І. М.* Все о пенсиях, пособиях, социальной защите граждан Украины: Науч.-практ. комент. и сб. норматив. актов. — Харьков: Одиссей, 1999. — 592 с.
12. *Сирота І. М.* Право социального обеспечения в Украине: Учебник. — 3-е изд., перераб. и доп. — Харьков: Одиссей, 2002. — 384 с.
13. *Сташків Б. І.* Теорія права соціального забезпечення: Навч. посіб. — К.: Знання, 2005. — 405 с.
14. *Тужкова Э. Г., Захаров М. Л.* Право социального обеспечения России. — М.: БЕК, 2001. — 386 с.

Додаткова

15. *Акти європейського права із соціальних питань / За ред. В. М Литвина.* — К.: Парламент. вид-во, 2005. — 543 с.
16. *Андрійв В.* До питання про трудовий стаж у пенсійному забезпеченні // Право України. — 1996. — № 8. — С. 57–60.
17. *Андрійв В. Т.* Особливості підтвердження стажу за показаннями свідків // Соціальний захист. — 1997. — № 1. — С. 59.
18. *Андрійв В.* Чи захистить система соціального страхування людину? // Право України. — 2001. — № 7. — С. 32–33.
19. *Антропов В. В.* Система социального обеспечения во Франции: опыт и перспективы // Труд за рубежом. — 2005. — № 2.
20. *Богданов С.* Соціальний захист інвалідів: український та польський досвід / За ред. О. Палія. — К.: Основи, 2002. — 93 с.
21. *Боднарук М.* До питання поняття соціального страхування // Підприємництво, господарство і право. — 2001. — № 7. — С. 76–77.
22. *Болотіна Н. Б.* Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблеми термінів і понять // Право України. — 2000. — № 4. — С. 37–39.
23. *Болотіна Н. Б.* Соціально-забезпечувальні правовідносини. Актуальні проблеми формування правової держави // Вісн. Львів. держ. ун-ту ім. Івана Франка. — Сер. юрид. — Вип. 32. — Львів, 1995. — С. 51–53.
24. *Виноградов А. З.* Правовые проблемы социального обслуживания населения // Психология зрелости и старения. — 2003. — № 1. — С. 89–92.
25. *Волевач П. С., Кубрак В. М.* Ринкова трансформація економіки України і проблеми формування механізму соціального захис-

- ту населення (теоретичний аспект) // Проблеми соціального захисту в Україні: Матеріали наук.-практ. конф. (20–21 червня 1996 р.). — Чернігів, 1996.
26. *Гаряча О. В.* Окремі питання пенсійного забезпечення // Соціальний захист. — 1998. — № 8. — С. 27–40.
 27. *Гнибіденко І.* Прожитковий мінімум — що це? // Соціальний захист. — 1998. — № 8. — С. 37–39.
 28. *Гонтмахер Е., Трубин В.* Эволюция системы социальной поддержки населения // Общество и экономика. — 2000. — № 9–10. — С. 30–70.
 29. *Гриненко А., Кожан Т.* Соціальний захист і боротьба з бідністю за умов переходу до ринку // Україна: аспекти праці. — 1997. — № 5. — С. 35–38.
 30. *Дядькова Н.* Стан, проблеми і перспективи розвитку соціального страхування та соціального забезпечення в Україні // Праця і зарплата. — 2005. — № 20. — С. 3.
 31. *Кошелева Г., Крютченко В.* Пільги в країнах ЄС і система соціального забезпечення у США // Соціальний захист. — 2005. — № 5. — С. 41–44
 32. *Кравець Е.* Социальная защита военнослужащих и членов их семей // Юрид. практика. — 1999. — № 13. — С. 12.
 33. *Кулачок Л. В.* Державна допомога сім'ям з дітьми як форма соціально-правового захисту: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Харків, 2003. — 19 с.
 34. *Лайкам К.* Модели социальной политики // Общество и экономика. — 2000. — № 8. — С. 19–26.
 35. *Лібанова Е., Іванкевич В., Бевз В.* Досвід соціальної політики в країнах розвиненої ринкової та перехідної економіки і можливості його використання в Україні // Україна: аспекти праці. — 1997. — № 1. — С. 36–41.
 36. *Лібанова Е., Палій О.* Ринок праці та соціальний захист: Навч. посіб. із соціальної політики. — К.: Основи, 2004. — 491 с.
 37. *Лучкина Л.* Прожиточный минимум в Восточной Европе // Экономика и организация промышленного производства. — 1994. — № 4. — С. 60–70.
 38. *Макарова О. В.* Державні соціальні програми: теоретичні аспекти, методика розробки та оцінки: Моногр. — К.: Ліра-К, 2004. — 328 с.

39. *Мачульская Е. Е.* Социальный риск как объективная основа социального обеспечения // Вестн. Моск. ун-та. — Сер. 11. Право. — М., 1999. — № 1. — С. 23–30.
40. *Мигович І.* Історичні корені й традиції благодійництва // Соціальний захист. — 1996. — № 4. — С. 77.
41. *Новікова О.* Концепція соціальної політики України: проблеми і шляхи вирішення // Соціальна праця і соціальна робота. — 1998. — № 1/2. — С. 5–6.
42. *Особливості* соціальної молодіжної політики в Україні та ФРН на сучасному етапі: Наук. зб. / Ред. кол.: А. І. Кудряченко (відп. ред.) та ін. — К.: МАУП, 2004. — 336 с.
43. *Пенсионное* обезпечение граждан Украины. — К.: Бест и Ко. — 2002. — Вып. 27. — 100 с.
44. *Положення* Конституції України, що стосуються соціального захисту населення // Соціальний захист. — 1996. — № 4. — С. 39.
45. *Прилишко С.* Солідарні засади у соціальному забезпеченні // Право України. — 2003. — № 1. — С. 83–85.
46. *Приходько С.* Держава і соціальний захист громадян // Право України. — 1999. — № 10. — С. 22–26.
47. *Рабінович П., Панкевич О.* Соціальне право: деякі питання загальної теорії // Право України. — 2003. — № 1. — С. 104–107.
48. *Романюк О., Кравченко Н.* Система соціального захисту // Україна: аспекти праці. — 2000. — № 6. — С. 23–34.
49. *Сивак С. М.* До питання про соціальний ризик // Вісн. Львів. нац. ун-ту ім. Івана Франка. — Сер. юрид. — 2002. — Вип. 37. — С. 367–372.
50. *Синчук С. М.* Теорія соціального ризику за правом соціального забезпечення // Право України. — 2003. — № 3. — С. 55–59.
51. *Социальное* обезпечение граждан Украины — К.: Бест и Ко. — Право и практика. — 2002. — Т. 28. — 108 с.
52. *Сташків Б.* Процедурні правовідносини у сфері соціального забезпечення: поняття, структура, види // Підприємництво, господарство і право. — 2003. — № 12. — С. 95–98.
53. *Сташків Б.* Соціальне обслуговування у системі соціального забезпечення: правові питання // Право України. — 2005. — № 1. — С. 76–79.
54. *Сташків Б.* Суб'єкти правовідносин у сфері соціального забезпечення // Право України. — 2003. — № 2. — С. 39–44.

55. *Сташків Б.* Загальна характеристика юридичних фактів у пенсійному забезпеченні // *Право України.* — 1998. — № 1. — С. 115–119.
56. *Сташків Б.* Факти, що мають значення для забезпечення пенсіями // *Соціальний захист.* — 1997. — № 2. — С. 68–76.
57. *Чутчева О.* Громадяни як суб'єкти соціально забезпечувальних правовідносин: теорія і практика // *Право України.* — 2003. — № 7. — С. 65–69.
58. *Чутчева О. Г.* Правове регулювання соціального захисту громадян України: Автореф. дис ... канд. юрид. наук. — Харків, 2003. — 19 с.
59. *Холостова Е. И.* Социальная работа с пожилыми людьми: Учеб. пособие. — М.: Дашков и К^о; 2005. — 296 с.
60. *Шумпа Л. П.* Правові основи реабілітації інвалідів в Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. — Харків, 2003. — 19 с.
61. *Що необхідно знати про державну соціальну допомогу?* — К., 2005. — 48 с.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Система соціального забезпечення та соціальної підтримки”	5
Зміст самостійної роботи з дисципліни “Система соціального забезпечення та соціальної підтримки”	6
Список літератури	41

Відповідальний за випуск *А. Д. Везеренко*
Редактор *Т. Д. Станішевська*
Комп'ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-4018

Підп. до друку 23.02.09. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Умов.-друк. арк. 2,67. Обл.-вид.арк. 2,51.

Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*